

Aanbevelingen stuurgroep niet-piekgemeten klanten buiten scope studie VITO

1. Doel en context

Tijdens de vergaderingen van de stuurgroep rond een toekomstige tariefstructuur voor niet-piekgemeten klanten kwamen heel wat vragen naar boven over het bredere maatschappelijke en politieke energievraagstuk.

Het betreft vragen die buiten de strikte bevoegdheid van de VREG als regulator vallen. De scope van de VITO-studie was beperkt tot onze taken als regulator en tot het onderwerp tariefstructuur.

De leden van de stuurgroep stelden daarom voor om een gezamenlijk verslag te maken met aanbevelingen buiten de scope van de studie. Hierbij moet worden vermeld dat dit enkel een aanbeveling van de Stuurgroep betreft, dewelke maar een deel van de energiemarkt vertegenwoordigt¹. Dit verslag wordt bezorgd aan de bevoegde minister van energie Tommelein, aan de Raad van Bestuur van de VREG en op de website van VREG gepubliceerd.

De leden van de stuurgroep: ACV, Bond Beter Leefmilieu, Eandis, FEBEG, Flux50, Gezinsbond, Infrac, Levuur, ODE, Samenlevingsopbouw, Vlaams ABVV, VREG, VITO, Unizo en Zonstraal.

Het kabinet van minister Tommelein was ook lid, maar zij namen geen standpunt in.

Leden van de stuurgroep die deze nota opmaakten en die de tekst in hoofdlijnen onderschrijven: ACV, Bond Beter Leefmilieu, Eandis, Flux50, Gezinsbond, Infrac, ODE, Samenlevingsopbouw, Vlaams ABVV, Unizo en Zonstraal.

2. Bespreking

Wie draagt kosten energietransitie? (zie ook tekst Stroomversnelling)

Is het logisch dat de kosten van de energietransitie zoals nu vooral gedragen worden via de elektriciteitsfactuur? Dus onder meer door de distributienettarieven? Kan een deel gedragen worden door andere budgetten die buiten de scope van de elektriciteitsfactuur vallen (bijv. heffingen op andere energiebronnen, algemene middelen,...)?

Momenteel wordt enkel over elektriciteit gepraat. Kan tijdens de transitie een deel van de kosten gedragen worden door fossiele energiebronnen in functie van de broeikasgasemissies die ze veroorzaken? Wij verwijzen hierbij naar de stijging van de elektriciteitsfactuur van de laatste jaren.²

De studie behelst slechts een beperkt deel van de elektriciteitsfactuur (netgebonden kosten van de distributienettarieven).

Hoe worden kosten sociale openbare dienstverplichtingen gefinancierd?

Het is een politiek-maatschappelijke keuze hoe deze kosten worden gefinancierd. Deze kosten zijn evenwel beperkt in vergelijking met de andere openbare dienstverplichtingen. Dit is minder een financierings- dan wel een beleidsvraagstuk.

¹ Een aantal aanbevelingen werd ook al gebracht onder het project 'Stroomversnelling' van minister Tommelein.

² Zie bijvoorbeeld www.vreg.be/nl/evolutie-energiefactuur-2015-en-2016, www.vreg.be/nl/document/rapp-2017-14 en www.vreg.be/nl/document/rapp-2017-05

Wat is het doel van een tarief?

Ten eerste moet het tarief de kosten van de distributienetbeheerders dekken.

Ten tweede moet een tarief een incentive vormen om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden en de maatschappelijke baten zo veel mogelijk te maximaliseren.

De tariefstructuur alleen is niet ruim genoeg om de doelstelling van de energietransitie te bereiken. Andere oplossingen zullen ook nodig zijn (bvb. tariefmethodologie, technische reglementering, marktwerking, technische regulering, ...).

Door het niet toekennen van kwantitatieve gewichten aan de verschillende KPI's moet het beleid en de Raad van Bestuur zich bij de finale keuze bewust zijn van de sturende mechanismen die hierachter zitten. Deze keuzes moeten consequent, consistent en complementair zijn met andere beleidsmaatregelen en -domeinen.

De leden van de stuurgroep vinden de KPI's gekoppeld aan sociale rechtvaardigheid en energietransitie belangrijk.

We moeten zoeken naar een 'futureproof' of 'toekomstvast' systeem. De context moet goed in kaart gebracht worden en het moet ook duidelijk zijn waar we naartoe willen. Het is niet de bedoeling om over een aantal jaar weer iets nieuws te (moeten) bedenken.

Is energie een basisrecht en aan welke kost?

Energie en de toegang tot energie is een basisrecht voor elke mens. De tariefstructuur mag geen drempel vormen voor dit basisrecht. Toegang tot een betaalbare hoeveelheid energie blijft noodzakelijk, en hiervoor moeten gerichte maatregelen uitgedacht worden zonder aan de basis van de nieuwe tariefstructuur te sleutelen.

Energie is kostbaar. Er moet dus een prikkel blijven om redelijk bij te dragen aan de kosten van de energiefactuur. Het sociaal tarief voor beschermde klanten blijft in ieder geval bestaan.

Een volwaardige armoedetoets moet worden opgemaakt voor de uiteindelijk gekozen tariefstructuur. De 'armoedetoets' is een politiek beleidsmatig instrument. Dit impliceert het uitwerken van de nodige flankerende maatregelen, in samenspraak met aanpalende beleidsdomeinen (zoals armoedebestrijding en welzijn, wonen, sociaal beleid, consumentenzaken...).

Cascadeprincipe

De toename van lokale productie leidt tot een andere verhouding tussen het laagspanningsnet, het middenspanningsnet en het hoogspanningsnet, nl. meer productie blijft op lagere niveaus. Moet het cascadeprincipe (op termijn) niet herdacht worden vanuit dit oogpunt?

Hierbij moeten we ook zoeken naar een 'futureproof' of toekomstvast systeem.

Impact van flexibiliteit

Het is een én-én-verhaal: de tariefstructuur dient om de juiste prijssignalen te geven. Dit principe sluit ook flexibiliteit niet uit.

Er kunnen daarnaast net- en systeemdiensten aangeboden en vergoed worden door netbeheerders en andere marktspelers. Dit om bij te dragen aan de optimalisering van het energiesysteem, Het tarief moet daarom de ruimte laten aan marktpartijen om producten en diensten te ontwikkelen (= belangrijk).

De verantwoordelijkheid voor een rationeel en efficiënt netgebruik ligt niet alleen bij gebruiker maar ook bij de netbeheerder (en zijn investeringsbeleid hieromtrent).

De netbeheerder moet altijd een weloverwogen afweging maken tussen bvb. verzwaring van de kabel of het op een andere manier opvangen van netcongestie.

Link tussen periodieke en niet-periodieke tarieven

Het aansluitingstarief moet de klant stimuleren om een vermogen te kiezen dat in lijn is met zijn behoefte.

De aansluitingstarieven mogen geen belemmering vormen voor de toegang tot elektriciteit.

Wat met een injectievergoeding voor overtollige stroom?

Het is wenselijk dat er een incentive komt om investeringen te stimuleren in zonnepanelen (hoger dan het eigen verbruik) en voor installaties die geplaatst worden na het verdwijnen van de terugdraaiende teller.

Communicatie over een nieuwe tariefstructuur

De keuze voor een bepaalde tariefstructuur moet duidelijk uitgelegd worden. Het moet zoveel mogelijk maatschappelijk gedragen worden. Voorbeeld: met deze tariefstructuur worden de milieudoelstellingen bereikt. Mensen moeten weten waarom er veranderingen gebeuren en moeten er achter kunnen staan (creatie van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak).

Er moet ook nagedacht worden hoe vereenvoudigd dan wel gedetailleerd de communicatie op de factuur moet zijn, en welke keuze de consument hierin heeft.